

Anker Jørgensen 75 ár

Sunnudagin 13. juli varð Anker Jørgensen, fyrr, forsætismálaráðharri Danmarkar og formaður í danska javnaðarflokkinum, 75 ár.

Anker Jørgensen er ofta nevndur lítli maðurin við tí stóra hjartanum, arbeiðsmaðurin, sum gjørdist formaður í stóra Dansk Specialarbejderforbund og seinni forsætismálaráðharri í 10 ár, hvønnmanns vinur, ella sum danir taka til, dus við fólk. Tá danir siga Anker, veit hvørj mansbarn, at talan er um Anker Jørgensen.

Sjálvur Javnaðarflokkurin heiðraði Anker við stórar móttøku 14. juli á flokkskrivstovu, Thorvaldsensvej 2 í Keypmannahavn.

Trúgvur móti síðvegunum sínum ynskti Anker Jørgensen óngar persónligar føðingardagsgávur, men vildi óngur lata nøkur oyru til: Muskelsvindfonden, girokonto 5 00 20 95, merkt: Anker 75, so var hann takksamur.

Sjálfan føðingardagin var Anker saman við familjuni í summarhúsi teirra. Konan Ingrid er illa sjúk og Anker er nógv um hana. Hon hevur sklerose, eitt slag, sum ger, at vøddarnir svikja. Tá hon tosar, er hon há á málinum, og ofta er ilt at skilja hana. Men hon hevur eina teldu, so hon kann skriva. Ein blokk hava vit altíð liggjandi í bilinum, tá vit koyra, tað ger, at vit altíð kunnu hava samband, sigur Anker.

Støðugt er Anker virkin, fimm, seks fyrilestrar hevur hann um vikuna; í kirkjuráðum, floks- og fyrilestrarféløgum, hjá pensjonistum, í eftirlønarklubbunum, er hann serliga eftirspurdur.

Í stórar føðingardagssamrøðu í Det Fri Aktuelt hevur Anker sagt sína hugsan um mong og ymisk viðurskifti, hann sigur seg hava virkað so nógv í organisasjonsarbeiði og politikki, nátt sum dag, og heldur tað nú vera hugnaligt at spæla eitt sindur free-lance. Hann er ikki beinleiðis uppi í eldrapolitikki, sum nógvir eldri politikkarar, men hann kemur fegin, tá hann verður biðin.

Anker Jørgensen kom úr smáum korum, sum smádrongur gjørdist hann foreldraleysur og vaks upp á Vejsenhusinum, forsorgarstovnur í teirri tíðni. Politikkinum hevur hann tó ikki púra slept, ofta er hann í politiskum feløgum.

Tað er Anker, sum hevur sagt um teir Radikalu: »Det Radikale Venstre er som et stykke sæbe. I ved, hvor svært det er at holde på«. Tað mundi vera, tá Anker á sinni mátti leggja stjórnarteymin frá sær í 1982; teir Radikalu vildu ikki meira stuðla minnilutastjórn hansara.

Sum forsætisráðharri var Anker Jørgensen nakrar ferðir í Føroyum.

Hann kom úr smáum korum, gjørdist forsætisráðharri, sum støðugt er høgt í metum, »dus med folket«.

Nú skal jørðin forerast

Ætlanin við stýrisskipanarlógini at avtaka tey gomlu ráðini og leggja teirra fyrisitingarligu øki undir okkara demokratiskt valdu stjórn er ein hóttan ímóti víðkaða sjálvstýri bøndana. Jólátrólíð úr Kirkjubø skal nú vinna bøndrunum hetta korporativa sjálvræði aftur.

Jólátrólíð úr Kirkjubø

Fyri nokrum dögum síðani komu bøndin og hansara andaligu trælir eystur um Reynið við einum fyra vetur gomlum jólátrólíð í hølunum. Hetta væl mannaða húðaskógvalið hevði í samfull fyrri ár búið á einum áliti um landbúnaðarpolitikk.

Og tá Don Paturson ger ein vørr, er Sancho á Kletti ikki seinur. Eg freistist, at siga sum Dimma segði 5. mars 1921: "...hans trofaste Tjener og lydig Talsmand for de Anliggende, som ligger hr. Paturson på Hjerte." Í teiginum "heimatíðindi" tónar skúttisveinur festarans reit flagg.

"Nú verða tað bøndurnir, ið stýra sjálvir - kanska - í einum brúksráð gera av, hvussu framleiðslan skal fara fram og mennast."

Sambært nýggju stýrisskipanarlógini er tað eftir §1 og §35 nevniliga undantakið, at umsitingarvaldið verður latið ráðum og nevndum upp í hendi. Flestu ráðini - eisini jarðarráðið - stava frá tíðni undan heimastýrslógini, tá fingur føroyingar ávirkan á amts-umsitingina ígjøgnum hesi ráð.

Tíverri vóru tað ikki tey, í fjórðu fóru, ið fingur umboð í hesi ráð. Bøndur eru nevniliga, sum landsstýrismaðurin sjálfur vísur á, sera idnir. Serliga idnir hava teir verið í valfeløgnum. Tað er ongin flokkur, sum ikki hevur festarar á listanum, tá uppstillað verður. Sjálfvan fæa teir tær nógvu stemmurnar, men sum yrkjarin sigur:

"tey bein, sum í nösini mangla, tey færa tí í tinginum fleirfaldt at gnaga, og sært tú: tað snýr seg um ál-boga og ambition, og ongin spyr um nakra kvalifikation. - So tá er ongin vandi við tí."

- allir kandidatar fáa síni bein - bøndurnir fáa sess í jarðarráðnum. Sama hvør vann á løtingsvalinum, bøndurnir sessaðust báðumugin borðið og telvaðu ímóti sær sjálvum. Stýrisskipanarlóg §35, stíkr2 forðar tó gamla býtinum av sessum ímillum løtingsflokkanar; bøndurnir hava tí mist frúnna og leypa nú um borg í eini roynd at fáa remis.

Tá ongin annar sigur stórt, so biði eg um orðið

Sjálvt ávegissálitið er grunnt, tendenttøst og so fult av ósamningum, at eg fari í hesi grein at koma við nokrum rættleingum og nokrum áheitanum á landsstýrismannin, aðrenn hann leypur á leistungur fyrri leigulendingum skattgjalðarans.

Hóast nógvir eru frægari menn enn eg at taka til orðana, kenni eg eina skyldu at gera meg galdandi á min vænna høgliga hátt, av tí at greinin hjá mær (í Dimma 7/3-95 í Sosialinum nakrar dagar seinni) endaði orðaskiftið um landbúnaðarviðurskifti í 1995 og stendur til denna dag ósvarað.

Her verður nortíð við skeivleikar í ávegissálitinum og ógreiddar spurningar, seinni verður lagt fram eitt uppskot um verðuliga privatisering og ikki minst liberalisering av føroyska landbúnaðinum.

Festistøddin

Tann, ið ikki veit betur, fær ta fatan av álitinum, sum avskrivnað er í "heimatíðindum", at kongsjørðin er bytt í nokur stór festi, og so eru annars nakrir lögirnir stavnar, ið framleiða "eitt kvøt ella bæði tvey". Veruleikin er ein annar.

Festistødd (merkur)

Festital	
0 - 1 merk	117
1 - 2 merk	64
2 - 3 merk	43
3 - 4 merk	50
4 - 5 merk	30
5 - 6 merk	43
6 - 7 merk	9
7 - 8 merk	15
8 - 9 merk	3
9 - 20 merk	13

Kelda: Aftur og Fram

Eini 270 festi eru sostatt niðanfyrri ta stødd, nevndin leggur upp til (4-6 merkur). Umframt festararnar eru fleiri hundrad, ið hava leigutradir um hendi, bæði frá jarðarráðnum og býráðnum í Havn. Harafturat kemur, at bert ein lítill partur av festunum hava mjólkarramleiðslu av týðningi, tó at álitið byggir á eina fortreytt um mjólkarramleiðslu sum tann heilt týðandi tættin. Í veruleikanum standa vit óðalsmenn, tradarmenn og seyðabøndur fyrri tí størsta partinum av jarðarbrúkinum. Vit vænta tí, harra landsstýrismaður, at vit fáa somu umstøður sum henda nevndin at gera okkara áliti.

Felagshagarnir

Hvussu er við óðalsmenn og smærri festarar so skipaðir? Jú, vit hava, frá tí vit flýddu úr Norra, skipað framleiðsluna í hagapartir, ið eru at meta sum partafeløg. Nógvi størsti parturin av uttargarðsjørðini - kongssum óðal - verður rikin sum stór felags brúk á henda hátt. Vit hava eina hagastevnu (aðalfund), eitt hagastýri (nevnd) seyðamenn (stjórar) eins og partafeløg. Markatalið er áljóðandi vírdi á partapeninginum. Í hagapartinum Úti í Haga á Bjørgum eru vit t.d. 16

eigarar/festarar um 5 merkur = 80 gyllin (partabrov) við ímillum 1 og 16 gyllin í part.

Meginreglan er, at áseyðurin er í felag, og tókan verður bytt um heysti (vinningsbýti). Til ber tó eisini at hava seyðin í kenning, i.e. at hvør eigari eigur ávisar ær.

Hvør eigari/festari hevur skyldu at lata hoyggj, gjalda pening til raksturin, ella lata fjallfólk alt eftir hvussu nógvir gyllin, hann situr við. Men raksturin ávirkað ikki av ognarviðurskiftinum, uttan so at ávisir eigarar koma at sita við ov nógvir jørð - og tí ikki klára skyldurnar - ella lutirnir ikki eru í heilum gyllin, tí tá kann býtið gerast nakað fløkt.

Inngangsðjørðin lá fyrr í felag, men er síðani lögð til hvønn eigara sær. Hetta gav ávisar trupuleikar, tí óngar reglur vóru fyrri minstu stødd av lutum inngangsð. Í dag forðar tann stírvna matrikkullóggávan fyrri keyp og sølu í hóskaði grundeindum.

Hagalógin trongir til ábøtur, men fyrst og fremst mugu vit skilja inngangsð og uttargarðs sundur og tryggja eina lagaliga umseting av jørðini - uttargarðs í heilum gyllin - inngangsðs í hóskaði bostykkjum.

Búskaparlig vælføro

Fremsta orsök in hjá Føroya fólk at berjast ímóti hesum jólátrólíð er tó tann búskaparliga misfatan, altíð byggir á.

Tað hoyrir í dag til mest grundleggjandi almenna skúlalesnaðin at kenna til Adam Smith og David Ricardo. Teir vistu hvør í sínum lagið á, at búskaparlig framgongd byggir á, at lond ikki framleiða allar vørur sjálvi, og at tað álitið er ein fyrimunur við altjóða frihandli.

Hetta merkir, at føroyski búskapurin verður týngdur av, at vit framleiða mjólk dýrari, enn tað ber til at innflyta hana. Taka vit sum púra tilvildarlígt dømi eini hjún við börnum, ið arbeiða á einum altjóða kappingarforum føroyskum rækjuvirki; so merkir hetta, at tað týngir um kostnaðarstöði hjá virkinum, at hesi hjún skulu keypa fimm ov dýrar mjólkarpakkar um dagin, umframt ígjøgnum skattin lata studning og ígjøgnum jarðargrunnin binda hundratal milliónir krónur í hesa vinnu, sum gevur eitt negativt íkast til føroyska búskapin.

Sum sjálfur Sosialurin segði herfyri:

Kappingin tryggja vanliga føroyska brúkarum matvørur... Fáa bøndurnir

monopol uppá at framleiða okkara matvørur, vita vit, hvat ið hendur við prisnum."

Men vón er fyrri stavn. Nýggja kappingarlógin forðar "avmarkingum av vinnufrælsinum og óðrum skaðiligum árinum og kappingaravmarkingum" smb kappingarlógin §1. Fer lógin at virka sum atlað, ber ikki longur til hjá mjólkarvirkinum at áseta mjólkarkvotur, tí kappingarráðið kann geva boð um ógylndan av handils-treytum smb §11 og áseta prisir smb §13. Verður hetta so, fara teir kappingarforu bøndurnir skótt at útkonurrera hinar. Tí er neyðugt at privatiseringin umfatar sølu av nokrum risagørðum við nógvum bói til fleiri hundrad neyt.

Herja fram móti trøllum

Til samanbering hevur trøllíð uppskot um "landbúnaðarlígt sjálgjarni", "útjavnjngaravgjald" á útlendskar vørur, skuldareftirgeving og tekniskar handilsforðingar.

Eg hugsi, at muran í hesum ravnaslag best kom fram, tá MBM-formaðurin, bóndi í Studningsstovu á Sandi, fyrr í ár segði, at fóru handlarir ikki at selja meira av føroyskum neytakjøti, so fóru teir at geva tinginum boð um at leggja innflutningstoll á útlendskt neytakjøti. Ein ótrúlig vannvirðing av umboðsmanninum Føroya fólk!

Lát meg gera honum og óðrum leigulendingum skattgjalðarans púra greitt: tað eru vit, brúkararnir, stoltu eftirkomarar Snæbjørns - sum dømdur varð fyrri at keypa frá loynihandlismanninum - ið ikki vilja ganga undir einahandils-treytir og keypa tykkara geilatarikar fyrri okurspris.

Lát okkum tí fáa eina búskaparliga metan av nevndarálitinum, eina frageiðing frá landsgranskodaranum um, hvat studningssvansið higartil hevur kostað okkum, og lát okkum hoyra rødd skattgjalðaranna, brúkaranna, tradarmanna, småfestaranna og óðalsmanna.

stud. jur.

Kári á Rógvi Olsen, óðalsmaður, hagastýrslimur.

Buntmagervej, 6. 1, th DK-2400 København NV Tlf.: 35 85 55 74

DANNY TRANSPORT

— tá okkurt skal koyrast ella goymast

Tlf. 19192